

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ
ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

А.БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ ӨңІРЛІК УНИВЕРСИТЕТІ

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ МӘДЕНИЕТ БАСҚАРМАСЫНЫҢ "ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИННИҢ ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСТЫҚ
МЕМОРИАЛДЫҚ МҰРАЖАЙЫ" КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "КОСТАНАЙСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МЕМОРИАЛЬНЫЙ
МУЗЕЙ ИБРАЯ АЛТЫНСАРИНА" УПРАВЛЕНИЯ КУЛЬТУРЫ АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ИННОВАЦИЯ, БІЛІМ, ТӘЖІРИБЕ-БІЛІМ
БЕРУ ЖОЛЫНЫҢ ВЕКТОРЛАРЫ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

II КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«ИННОВАЦИИ, ЗНАНИЯ,
ОПЫТ – ВЕКТОРЫ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРЕКОВ»

II КНИГА

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Куанышбаев Сеитбек Бекенович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, география ғылымдарының докторы, Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының мүшесі;

Жарлыгасов Женис Бахытбекович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор;

Скударева Галина Николаевна, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Мәскеу облысындағы МОУ «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректорының м.а.; Ресей Федерациясының жалпы білім беру ісінің құрметті қызметкері, Ресей;

Бережнова Елена Викторовна, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Мәскеу халықаралық мемлекеттік қатынастар институты, Ресей;

Ибраева Айман Елемановна, «Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасы» ММ жетекшісі;

Онищенко Елена Анатольевна, «Педагогикалық шеберлік орталығы» жекеменшік мекемесінің Қостанай қаласындағы филиалының директоры;

Демисенова Шнар Сапаровна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі;

Утегенова Бибикуль Мазановна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының профессоры;

Смаглий Татьяна Ивановна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің, педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика және психология кафедрасының қауым.профессоры;

Жетписбаева Айсылу Айратовна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы.Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

«Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары»: 2023 жылдың 17 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. II Кітап. – Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023. – 1231 б. = «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков»: Материалы международной научно-практической конференции, 17 февраля 2023 года. II Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023. – 1231 с.

ISBN 978-601-356-244-5

Жинаққа «Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланатын мәселелердің алуан түрлілігі мен кеңдігі мақала авторларына заманауи білім беруді жаңғырту мен дамытудың, осы үдерісте қазақ ағартушыларының педагогикалық мұрасын пайдаланудың жолдарын, мұғалімдерді даярлаудың тиімді технологиялары мен форматтарын әзірлеу мен енгізу мәселелерін, ақпараттық қоғамдағы білім беру кеңістігінің ерекшеліктерін айқындауға, сондай-ақ педагогтердің инновациялық қызметінің тәжірибесін жинақтауға, педагогикалық үдеріс субъектілерін психологиялық-педагогикалық қолдауға мүмкіндік берді.

Бұл жинақтың материалдары ғалымдарға, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагог-психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей определить векторы модернизации и развития современного образования, использования в данном процессе педагогического наследия казахских просветителей, вопросов разработки и внедрения эффективных технологий и форматов подготовки учителей, специфики образовательного пространства в информационном обществе, а также обобщения опыта инновационной деятельности педагогов, психолого-педагогической поддержки субъектов педагогического процесса.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-244-5

УДК 37.02
ББК 74.00

Список литературы:

1. Жарикбаев К.Б., Калиев С.К. Антология педагогической мысли Казахстана /Сост.-- Алматы: Рауан, 1995.-- С. 523
2. Закон «Об образовании РК»

ӘОЖ 373.1

ПОСТПАНДЕМИЯЛЫҚ КЕЗЕҢДЕГІ БІЛІМ БЕРУ: МҮМКІНДІКТЕР МЕН СЫН-ҚАТЕРЛЕР

Шамитдинов Азиз Мираминұлы
пед. ғыл. маг., оқытушы
А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті
Қостанай қ., Қазақстан
Юлдашев Мирамин Шамитинович
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
Юлдашева Мухаббат Сапаевна
орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
Түркістан облысының адами әлеуетті дамыту басқармасының
Сауран ауданының адами әлеуетті дамыту бөлімінің
«Иқан» жалпы орта мектебі» КММ
Сауран ауд., Түркістан облысы, Қазақстан

Аңдатпа

Өзектілігі: COVID-19 пандемиясы білім беру жүйесіндегі бұрын-соңды болмаған қиындықтармен бірге ауқымды өзгерістерді де бастады. Алайда, уақыт өте келе бұл өзгерістер жойылуы мүмкін. Сонымен қатар, өзгерістердің барлығын бүгінгі таңда бізге қажет өзгерістер деп айта алмаймыз. Мақалада біз пандемия COVID-19-ға дейін толық жүзеге асырылмаған білім берудегі іргелі өзгерістерге бірегей мүмкіндік туғызды деген тұжырымды қорытындылаймыз.

Мақсаты: пандемиядан кейін білім беру саласына енгізілген жағдайда жағымды эффектсі болуы мүмкін өзгерістерді бөліп көрсету.

Түйінді сөздер: онлайн-оқыту, жекелендірілген бағдарлама, асинхронды білім беру, инновациялар, техникалық мүмкіндіктер.

Аннотация

Актуальность: Пандемия COVID-19 привела к беспрецедентным вызовам и радикальным изменениям в системе образования. Однако со временем эти изменения могут исчезнуть. В то же время нельзя сказать, что все изменения – это те изменения, которые нужны здесь и сейчас. В статье мы приходим к выводу, что пандемия создала уникальную возможность кардинальных изменений в образовании, которые не были реализованы в полной мере до COVID-19.

Цель: выделить изменения, которые могут дать положительный эффект, если их внедрить в сферу образования после пандемии.

Ключевые слова: онлайн-обучение, персонализированная программа, асинхронное обучение, инновации, технические возможности.

Abstract

Relevance: The COVID-19 pandemic has led to unprecedented challenges and radical changes in the education system. However, over time, these changes may disappear. At the same time, it cannot be said that all changes are the changes that are needed here and now. In the article, we will conclude that the pandemic has created a unique opportunity for fundamental changes in education that were not fully realized before COVID-19.

Purpose: to highlight changes that can have a positive effect if introduced in the field of education after the pandemic.

Key words: online education, personalized program, asynchronous education, innovation, technical capabilities.

COVID-19 пандемиясының әсері білім беру тарихында бұрын-соңды болмаған және өте ауқымды, бұл әлемдегі әрбір оқушыға әсер етеді. Пандемияның күтпеген жерден пайда болуы және мектептердің жабылуы бүкіл әлем бойынша педагогтар мен білім беру жүйелерінің инновацияларын

бейімдеу және енгізу бойынша үлкен күш-жігер жұмсауына алып келді. Бұл өзгерістер қазіргі жағдаят талап еткендей өте тез, асығыс енгізілді. Бір сәтте дерлік көптеген мектептер мен білім беру жүйелері қашықтықтан оқытуды ұсына бастады. Теледидардың, Интернеттің немесе әртүрлі платформалардың, соның ішінде мессенджерлердің арқасында олар оқушыларды мүлдем басқаша оқыта бастады. Нәтижелерге қарамастан, іс жүзінде қашықтықтан оқыту әр түрлі кезеңдерге білім берудің негізгі әдісіне айналды. Мұғалімдер белсенді әрекет етіп, сабақ өткізудегі өзгерістерге үлкен қолдау көрсетті. Осылайша, «бұл дағдарыс білім беру секторындағы инновацияларға айрықша серпін берді» [1].

Алайда, COVID-19 басталған алғашқы күндер мен апталарда болған өзгерістер немесе инновациялар COVID-19-дан кейінгі әлемде жаппай әлеуметтік өзгерістер болған кезде білімге енгізілуі керек өзгерістер емес. Жалпы алғанда, өзгерістер оқуды жалғастыру, онлайн оқыту және білім беруді қайта қарастыру үшін осы мүмкіндікті пайдаланудың орнына оқушыларды үйде қамтудың шығармашылық жолдарын табудың өзекті және шұғыл қажеттілігін қанағаттандырумен көбірек байланысты болды. Бұл өзгерістер қысқа мерзімде түсінікті болғанымен, олар ұзақ мерзімді перспективада маңызды емес болып саналады.

COVID-19 пандемиясы бірнеше себептерге байланысты нақты өзгерістер үшін бірегей мүмкіндік болуы мүмкін. Біріншіден, пандемия жаһандық деңгейде болды және барлық дерлік мектептерге әсер етті. Осылайша, бұл педагогтар мен білім алушыларға икемсіз және ескірген модельден айырмашылығы, бізге қажет білімді қайта қарау үшін таптырмас мүмкіндік береді. Екіншіден, бүкіл әлемдегі педагогтар қызметінің жаппай трансформациялануы мүмкін әрі қажет екенін көрсетті. Пандемия мектептерді жабуға мәжбүр етті, нәтижесінде мұғалімдер, балалар мен ересектер әртүрлі жағдайларда білім алуға мәжбүр болды. Үкіметтер, білім беру жүйелері мен мектептер арнайы дайындықсыз, жоспарлаусыз және кейбір жағдайларда цифрлық технологияларды қолданбай қашықтықтан оқу мен оқытуды ұсынды. Үшіншіден, мектептер жабылған кезде олардың жұмысын реттейтін дәстүрлі ережелер мен емтихандардың көпшілігі де алынып тасталды немесе минималды деңгейде жүзеге асырылды. Дәстүрлі есептік емтихандар және басқа да көптеген маңызды сынақтар жойылды. Білім беру жүйесіне қалыптасқан жағдайларға тез бейімделуге мүмкіндік берілді.

Барлық мұғалімдер дағдарыстан туындаған осы мүмкіндікті білім берудің барлық аспектілерінде: не, қалай, қайда, кім және қашан айтарлықтай өзгерістерге қол жеткізуге міндетті. Басқаша айтқанда, білім беру, оқу жоспарынан педагогикаға, мұғалімнен оқушыға, оқытудан бағалауға және бір жерден екінші жерге түбегейлі өзгеруі мүмкін және солай болуы керек. Біз бұл трансформацияның қандай болуы мүмкін екенін болжау үшін дүние жүзіндегі жетекші және отандық мамандардың зерттеулеріне сүйенеміз.

Болашақ жаһанданған әлемде өркендеу үшін дәстүрлі түрде құнды дағдылар мен білімдер азаяды, ал қабілеттердің жаңа жиынтығы басым және қажет болады деген тұжырым біраз уақыт алдын да мойындалып келген. Ерекшеліктер әртүрлі болғанымен, жалпы консенсус – қайталау, үлгіні болжау және тану, есте сақтау немесе ақпаратты жинауға, сақтауға және алуға байланысты кез келген дағдылар ЖИ және онымен байланысты технологияларға байланысты құлдырауда. Шығармашылықты, қызығушылықты, сыни ойлауды, іскерлікті, ынтымақтастықты, қарым-қатынасты, есуді ойлауды, жаһандық құзыреттілікті және әртүрлі атаулары бар көптеген дағдыларды қамтитын заманауи дағдылар жиынтығы сұранысқа ие болуда.

Ақылды машиналар дәуірінде адамдардың өркендеуі үшін олардың машиналармен бәсекелеспеуі, оның орнына олар адам болып қалуы маңызды. Әлеуметтік-эмоционалды интеллекттің болуы және оның бірегейлігі– бұл машиналарда жоқ ерекше адами қасиеттер [6]. Әлемде және жеке шығармашылық, көркемдік және адамгершілік бізді бір-бірімізден ерекшелендіретін маңызды тауарларға айналады.

Сонымен қатар, біз бастан өткеріп жатқан өзгерістердің жылдамдығын ескере отырып, өмір бойы мансап пен дәстүрлі жұмыс жолдары өткен ұрпақтар үшін болған күйінде болмайтыны анық. Жұмыс орындары мен бизнесті жүргізу тәсілі өзгереді және бұл өзгерістер өте жылдам жүзеге асады. Осылайша, белгісіз, нақты емес және үнемі өзгеріп отыратын болашақтың қажеттіліктерін қанағаттандыруға кепілдік беретін білім немесе дағдылар жоқ. Осы себепті мектептер оқушылар мектепті бітіріп, өз бетінше әлемге шыққанға дейін болашақ үшін қажет нәрсенің бәрін болжай алмайды.

Білім алушыларға негізгі практикалық дағдыларды дамытуға көмектесу әлі де қажет болғанымен, білім беру жергілікті, ұлттық және жаһандық қоғам азаматтарында адамгершілікті дамытуға бағытталуы маңызды. Білім өмір бойы білім алу, қанағаттану, бақыт, әл-ауқат, мүмкіндіктер және адамзаттың дамуына үлес қосу жолы ретінде қарастырылуы керек. Сондықтан мектептер барлық оқушылар саналы таңдау жасап, өздерінің құштарлықтары мен бірегей талантыларын дамыта алуы үшін жылдар бойы оқытудың барлық салаларымен жан-жақты қолжетімділікті және терең тәжірибемен қамтамасыз етуі керек.

Осы қажеттіліктерге жауап беретін жаңа оқу бағдарламасы бірқатар міндеттерді алдына қояды. Біріншіден, білім алушыларға жаңа дәуір үшін жаңа құзыреттіліктерді дамытуға көмектесу. Білім алушыларға ақылды машиналар мен жаһанданған әлем дәуірінде жетістікке жетуге көмектесу үшін білім беру оларды шығармашылық, шытырман оқиғалы және жаһандық ауқымда сауатты болуға үйретуі керек. Оқу бағдарламасы тек «шаблондық» мазмұн мен білімге ғана емес, білім алушылардың қабілеттерін дамытуға көбірек бағытталады. Сондай-ақ олардың әлеуметтік және эмоционалдық әл-ауқатына қамқорлық жасайды. Сонымен қатар, білім алушылардың жаһандық және экологиялық байланыстарға қатысты білім беру тәжірибесін алатынына көз жеткізу керек. Білім мазмұны әлі де маңызды, бірақ ол құзыреттілікке негізделген оқу жоспарына енгізілуі кезде ғана тиімді болады.

Екіншіден, жаңа оқу бағдарламасының білім алушыларға сабақтарын жекелендіруге мүмкіндік беруі. Әдебиеттерде жекелендірілген оқыту өте сирек қолданылғанымен, жекелендірілген оқытудың басым үлгісі білім алушылардың қажеттіліктеріне бейімделуге бағытталған компьютерлік бағдарламалар болды. Бұл модель перспективалы нәтижелер көрсетті, бірақ нақты жекелендіру білім алушылардың өздерінің бірегей оқу жолдарын дамыту қабілетінен туындайды [2]. Яғни, білім алушылар өздерінің құштарлықтары мен күшті жақтарын ұстана алады. Бұл білім алушылардың оқығысы келетін нәрсені таңдауы үшін оқу бағдарламасының икемді болуын талап етіп қана қоймайды, сонымен қатар олардан алдын ала анықталған оқу бағдарламасымен шектелмей, өздерінің оқу жолын «ойлап табуды» талап етеді. Осылайша, барлық білім алушыларға арналған ұлттық оқу бағдарламасы немесе оқу бағдарламасы барлық білім алушыларға ең негізгі құзыреттіліктерді дамытуға және ең көп таралған нормаларды, зерттеуге мүмкіндік беретін қажетті білім мен дағдылардың минималды жиынтығын білдіруі керек.

Оқушыларға оқу бағдарламасының бір бөлігін бірлесіп әзірлеу мүмкіндігін беру олардың бірегей болуы үшін ғана емес, сонымен қатар оларға барлық адамдар үшін тән өзін-өзі анықтау құқығын жүзеге асыруға мүмкіндік береді деген тұжырымды қазіргі таңда қарастырып көруден бас тартатын кезең өтіп кетті [3]. Бұл білім алушыларға таңдау жасауға, жаңа оқу әдістерін ұсынуға және олардың әрекеттерінің салдары туралы білуге үлкен мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бұл оларға оқуда тең деңгейлі серіктес болуға, сондай-ақ өмір бойы оқу әдеттері мен дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Үшіншіден, оқу бағдарламасын дамып келе жатқан бағдарлама ретінде қарастыру маңызды. Жүйелік деңгейдегі оқу бағдарламаларының құрылымдары әзірленуі керек болғанымен, олар уақыт пен контекстке байланысты өзгерістерді ескеруі керек. Жүйелік деңгейдегі кез-келген оқу бағдарламасы мектептерге контекстке бейімделуге және қажет болған жағдайда оған өзгерістер енгізуге мүмкіндік беруі керек.

Барған сайын оқушылар өздерінің оқуына белсенді қатысуға шақырады. Оқушылардың өз оқуында маңызды рөл атқаруының себептері өте көп. Біріншіден, білім алушылар әртүрлі және қабілеттері мен қызығушылықтарының әртүрлі деңгейлері бар, олар сыныпта бірге оқуы керек мазмұнға сәйкес келмеуі мүмкін. Мұғалімдер сыныпта саралауға, ал оқушылар мұғалімдермен бірлесе отырып, олардың оқуы мен оқу ортасын анықтауда белсенді рөл ойнауға ынталандырылды. Екіншіден, жекелендірілген оқытуға бағытталған қозғалыс оқушылардың оқу тәсілдерін түсінуде және жоспарлауда белсендірек болуы қажет.

Оқушылардың өзін-өзі анықтайтын, туа біткен құқық және тиімді тереңдетілген оқыту стратегиясы ретінде өзін-өзі анықтауына ықпал ету үшін, біз оқушыларға өздерінің оқу «жолына» қатысты негізделген шешімдер қабылдауға мүмкіндік беруді қарастыруымыз керек. Оқушылардың бұл буыны әлдеқайда белсенді және технологияны жақсы біледі. Олар ақпаратқа бірден қол жеткізеді және оны күнделікті өмірінде жасайды. Олардың әртүрлі күшті және әлсіз жақтары бар. Олардың да хобби әртүрлі.

Оқушылар мектеп қауымдастығының мүшелері ретінде өзін-өзі анықтауы керек. Бүкіл мектеп ересектер мен оқушылардан тұрады, бірақ мектептің мәні – оқушылар. Осылайша, мектептер мен мектеп қауымдастығындағы барлық адамдар оқушыларды қамтуы және оларға қызмет етуі керек, бірақ көптеген мектептерде оқушыларға мектеп туралы шешім қабылдауға – қоршаған орта, ережелер, оқу жоспары, бағалау туралы шешім қабылдауға қатысуға мүмкіндік беретін саясат пен үдерістер жоқтың қасы. Посткеңестік елдерде мүлдем жоқ деуге келеді. Мектептер оқушыларға өз жұмысының бір бөлігінде, егер оның толықтығы болмаса, дауыс беру құқығын беру арқылы осы шарттарды жасауы керек. Оқушылардың өзін-өзі анықтау құқығы олардың қандай жағдайда оқығысы келетінін анықтауға құқылы екенін білдіреді. Осылайша, мектептер үшін оқушыларға оқу және өзгерту бойынша серіктес ретінде қарау өте орынды [4].

Сонымен қатар, онлайн ресурстар мен сарапшыларға кеңінен қол жеткізе отырып, оқушыларға оларды үнемі және тікелей оқыту үшін мұғалімдер қажет емес. Оқушылар өз білімдерін меңгеруге және ресурстар мен сарапшыларға қол жеткізуге мүмкіндік алған кезде мұғалімнің рөлі түбегейлі өзгереді [25]. Мұғалімдер енді оқушыларға мазмұн мен дағдыларды үйрену үшін нұсқаушы, жалғыз

ақпарат менеджері ретінде қызмет етпеуі керек. Оның орнына мұғалім оқытуды ұйымдастырушы, оқу ресурстарының кураторы, білім алушылардың кеңесшісі, қоғамдастық ұйымдастырушысы, мотиватор және білім алушыларды оқыту жобасының жетекшісі сияқты басқа да маңызды рөлдерді атқарады. Мұғалімнің негізгі жауапкершілігі тек оқытуда ғана емес, бұл педагогикалық білім беруде де өзгерістерді қажет етеді. Педагогикалық білім беру мұғалімдерді жеке оқушыларға көбірек көңіл бөлетін және оқыту машиналары емес, ресурстардың кеңесшілері мен кураторлары ретінде қызмет ететін тұлға болуға дайындауға көбірек көңіл бөлгені ойға қнымды.

Педагогика да өзгерістер енгізуді талап етеді. Қысқа мерзімді жетістігі ұзақ мерзімді ұнамсыз салдарға алып келіп жатқандығы себепті тікелей оқытудан бас тартуға тура келеді [5]. Оның орнына оқу мен оқытудың жаңа модельделі келуі керек. Жаңа модельдер әртүрлі форматтар мен атауларға ие болуы мүмкін, бірақ олар білім алушыларға бағытталған, сұраныстарға негізделген, шынайы және мақсатты болғаны жөн. Педагогиканың жаңа формалары оқушылардың бастамасымен шынайы және өзекті мәселелердің шешімдерін зерттеуге бағытталуы керек. Олар студенттерге белгілі мәселелердің белгілі шешімдерін есте сақтауды талап етудің орнына белгісіздікпен күресу қабілеттерін дамытуға көмектесуі керек.

Технология мектептерге ұзақ уақыт бойы онлайн оқытуды жүзеге асыруға мүмкіндік берді және онлайн курстарға қатысатын оқушылар саны біршама өсті, бірақ COVID-19 келгеннен кейін ғана білім берудің көп бөлігі осы режимде ұсынылды.

Оқытуды онлайн режимге аудару үлкен маңызға ие. Бұл, сайып келгенде, барлық оқушылар оқудың өтуі үшін бір жерде болуы керек деген ең маңызды жазылмаған мектеп ережелерінің бірін өзгертті. Әдеттегі оқу орны мектептегі сынып болды және оқу уақыты әдетте сыныптармен шектелді. Бұл жаппай онлайн-қозғалыс әдеттегісін өзгертті. Бұл мұғалімдерді оқушыларға жақындықсыз қашықтықтан оқытуды қолдануға мәжбүр етеді. Бұл сонымен қатар көптеген мұғалімдерге оқу және білім алушылармен қарым-қатынас мақсатын қайта қарастыруға мүмкіндік берді.

Оқушылар мектеп ішіндегі сыныптарда оқымаған кезде, олар технология арқылы басқалармен қарым-қатынас жасай алады. Бұл оқу іс-әрекетіне айтарлықтай әсер етуі мүмкін. Егер мұғалім рұқсат етсе немесе қосса, студенттер әлемнің кез келген жеріндегі онлайн ресурстар мен сарапшылардан үйрене алады. Осылайша, оқу орны сыныптан әлемге өзгереді.

Сонымен қатар, оқу уақыты да өзгереді. Оқыту онлайн режиміне ауысқанда және оқушылар мектепке бармаса немесе бармауы керек болса, олардың оқу уақыты дәстүрлі мектеп уақытынан айтарлықтай асып түседі. Олар кез келген уақытта асинхронды түрде үйрене алады. Олардың оқу уақыты бір-бірімен немесе мұғалімнің уақытымен синхронды болуы міндетті емес.

Мектептерде қашықтан оқытудың көптеген мүмкін жолдары бар [6]. Мектептер дәстүрлі кестемен ашық екенін модельдеу оңай, әдепкі модель барлық оқушылар мектепте бір уақытта экрандағы сабақтарға қатысады. Бұл жағдайда оқушылардың сыныптастары мен мұғалімдерімен бір жерде болмауынан басқа ештеңе өзгермейді. Бұл көптеген мектептерде қолданылған ең кең таралған тәсіл болғанымен, бұл тәсіл өте тиімді және сәтті болмады, бұл күйзеліске және дәстүрлі бетпе-бет жағдайларға қарағанда әлдеқайда аз жеке қарым-қатынас пен оқытуға әкелді.

Мектептер онлайн оқытуды жалғастыра отырып, жаңа және тиімдірек модельдер зерттелуде, әзірленуде және тәжірибеде. Интернеттегі оқытудың тиімді модельдерінде синхронды және асинхронды сеанстардың теңдестірілген үйлесімі бар, олар оқудың қажетті тәсілдерін ұсынады. Тұрақты онлайн оқытудың орнына, мысалы, сұраныстарға негізделген оқытуды жүргізуге болады. Оқушылар онлайн ресурстардан немесе синхронды жиналыстардан нұсқаулар алады, сауалнамалар жүргізеді, өнімдерді жеке немесе шағын топтарда жасайды және үлкен сыныптағы синхронды жиналыстарда презентациялар жасайды. Барлық білім алушыларға дәріс оқудың орнына, педагогтар дәрістердің бейнежазбаларын жасай алады немесе басқалар жасаған бейнелерді тауып, оларды білім алушылармен бөлісе алады. Олар сондай-ақ нақты кеңестер мен қолдау үшін адамдардың шағын топтарымен кездеседі.

Бүгінгі күні физикалық «ажырату» виртуалды байланыстың кеңеюіне әкелуі мүмкін. Оқушылар дәстүрлі түрде өз мектептерімен байланысты болды, ал мектептер әдетте жергілікті қауымдастықтарға қызмет етті. Осылайша, олар әдетте шектеулі аймақтардағы құрдастарымен байланысады және араласады. Басқа елдердің адамдарымен жаһандық қарым-қатынас жасау мүмкіндігіне қарамастан, көптеген мектептердің қызметі жергілікті болып табылады. Бүгінгі күні жергілікті байланыстар азырақ сенімді бола бастағанда және оқушыларға әлеуметтік қашықтықты сақтауға шақырылғанда, жаһандық байланыстарды виртуалды түрде ынталандыруға болады. Білім алушылар әр түрлі оқу қауымдастықтарына қосыла алады, олардың құрамына әр түрлі жерлерден қатысушылар кіреді

COVID-19 тәжірибесіне негізделген білім алушыларды ұйымдастырудың тамаша үлгісі онлайн және бетпе-бет оқыту мүмкіндіктерінің үйлесімі болуы мүмкін. Көптеген мектептер қазір ашылды, бірақ мектептер қайта ашылған кезде, COVID-19 кезінде пайда болған онлайн оқыту аспектісін жоюдың

қажеті жоқ. Онлайн оқыту тиімді болуы мүмкін, бірақ жақсы ойластырылған аралас онлайн және бетпе-бет оқыту режимі жалпы оқыту үшін тиімдірек болуы керек, бірақ әсіресе болашақ виртуалды оқыту жағдайлары үшін. Аралас оқыту немесе төңкерілген сыныптар идеясы [7] соңғы жылдары оқытудың өте тиімді моделі ретінде ұсынылып, зерттелуде.

Оқыту онлайн және бетпе-бет жүргізілгенде, білім алушылар белгілі бір уақытта сабаққа қатысу қажеттілігінен босатылады. Мұғалімдерден нұсқаулық алу үшін оларға енді бір жерде болу қажет емес. Олар өз жобаларында жұмыс істей алады және қажет болған жағдайда мұғалімдеріне немесе құрдастарына жүгіне алады. Оқушылар бір уақытта бір жерде сабаққа қатысудың қажеті болмаған кезде, олардың оқуында әлдеқайда көп тәуелсіздік болуы мүмкін. Олардың оқу уақыты мектеп шекарасынан шығады және олардың оқу орындары жаһандық бола алады.

Білім берубірнеше негізгі күштердің жиынтық нәтижесі ретінде келесі онжылдықта үлкен өзгерістерге ұшырайтыны сөзсіз. Бұл өзгерістер білім алушылардың не үйренуі керектігін анықтайтын оқу бағдарламасындағы өзгерістерді қамтиды. Бірегей дағдылар мен қабілеттерді дамытуға баса назар аудара отырып, көбірек оқушылар құзыреттілікке негізделген оқытуға көшуі мүмкін. Оқыту білім алушылардың күшті жақтары және хоббиге негізделіп, жекелендірілуі тиіс. Сонымен қатар, мектептерде COVID-19 және жаһандық байланыстар қажеттілігі нәтижесінде оң және белсенді түрде өзгерудің бірегей мүмкіндігі болады. Оқушылар физикалық орналасуына қарамастан бір уақытта әртүрлі және күрделі оқу мүмкіндіктеріне қатыса алатындай етіп мектептер өздерінің кестелері мен оқу орындарын қалай қайта құратынын көруге болады. Ағымдағы онлайн оқыту өркендей береді және көптеген білім алушылардың күнделікті өмірінің тұрақты бөлігіне айналуы мүмкін.

Әрине, барлық білім алушылар аппараттық және цифрлық құзыреттілік тұрғысынан технологияларға бірдей қол жеткізе алмайтынын ұмытпауымыз керек. Сандық алшақтық мәселесі бүкіл әлемде маңызды болып қала береді. Біз үшін технология арқылы жақсырақ білім беруді қайта қарастыру және цифрлық алшақтықты жоюды қоса алғанда, білім беруді әділ етудің шығармашылық жолдарын табу маңызды.

Бұл зерттеуде қарастырылған мәселелер, келтірілген тұжырымдар мен жасалған қорытындылардың өте батыл, кей кездері біздің шындыққа сәйкес келмейтіндей көрінуі мүмкін екендігін жоққа шығармаймыз. Алайда, бұлардың бәрі біз мойындамаған күннің өзінде де орын алуы керек өзгерістер – тіпті жоғарыда сөз болған кейбір дүниелер бүгінгі таңда кезең-кезеңімен қолданысқа еніп келеді. Енді интенсивті дамушы қоғам, оның ішінде педагогикалық қауымдастық өкілі бола отырып қажет қорытындыны жасап, дұрыс бағытты ұстанып, ертеңгі күнгі өзгерістерге дайын бола алсақ қана, өзімізді сұранысқа ие маман ретінде сақтап, білім беру саласына қатысы бар субъектілердің талаптарын қанағаттандыруға қадам жасай аламыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. UNICEF, COVID-19 пандемиясы кезінде мектепке қайта оралу қалай болады?. 2020 ж.
2. БҰҰ, «Саясат туралы қысқаша: COVID-19 кезінде және одан кейінгі білім беру». 2020 ж.
3. A.Kamanetz, 'Panic-gogy': COVID-19 пандемиясы кезінде онлайн сабақтарын өткізу. 2020 ж.
4. M.Muro, J.Whiton, R.Maxim, «Жасанды интеллект қандай жұмыс орындарына әсер етеді?». 2019 ж.
5. Y.Zhao, M.Wehmeyer, J.Basham, D.Hansen, Решение порочной проблемы измерения того, что имеет значение: формулирование вопросов. ECNU Review Education 2(3), 262-278. 2019 г.
6. Y.Zhao, Персонализируемое образование для достижения величия. Kappa Delta Pi Record, 54(3), 109-115. 2018 г.
7. Y.Zhao, Ұлылыққа ұмтылу: Барлық балаларға арналған жеке білім беру.Thousand Oaks, CA: Corwin. 2018 ж.